

Przebieg warsztatów dla branży chemicznej 5-6 czerwca Kulice k. Nowogardu

Faza 1

Scenariusz 1 - Aktualna sytuacja

W województwie środkowopolskim Urząd Marszałkowski zakończył właśnie prace nad Regionalną Strategią Innowacji. Prace analityczne przeprowadzone w jej ramach doprowadziły do zidentyfikowania w regionie istotnej z punktu widzenia całego kraju koncentracji przedsiębiorstw przemysłu chemicznego. Szczególnie duża koncentracja sektora występuje w pobliżu miasta Chemicz (35 000 mieszkańców), usytuowanego 35 km na wschód od stolicy regionu - Laskowic (450 000 mieszkańców). Przemysł chemiczny w regionie obejmuje zarówno produkcję bazowych chemikaliów, jak i półproduktów i produktów np. tworzyw sztucznych i wyrobów z gumy.

W regionie zidentyfikowano również istotne koncentracje w zakresie: przetwórstwa ryb, przetwórstwa drewna i produkcji mebli, przemysłu stoczniowego oraz w zakresie usług, m.in. w turystyce i logistyce. Za szczególnie ważne dla regionu uważa się, oprócz przemysłu chemicznego, klastry: morski i meblarski.

Klaster chemiczny w województwie środkowopolskim zdominowany jest przez duży zakład produkcyjny - Chemicz S.A. zlokalizowany w Chemicach. Firma Chemicz, która jest notowana na Gieldzie Papierów Wartościowych od 2001 roku, jest producentem chemikaliów bazowych oraz posiada znaczny udział w krajowej produkcji nawozów sztucznych. Proces produkcyjny zakładu jest ogromnie kapitałochłonny i wymaga znaczącej liczby wykwalifikowanych pracowników. Firma nie posiada własnego wyspecjalizowanego laboratorium badawczo-rozwojowego, które pozwoliłoby na dywersyfikację produkcji czy wejście w nowe segmenty rynku, które z dużym prawdopodobieństwem staną się w przyszłości bardzo rentowne.

W obliczu wzrastającej presji konkurencyjnej utrzymanie się na rynku wymaga od firmy dalszych inwestycji, głębszej restrukturyzacji (zmniejszenie zatrudnienia) oraz umiejętności zatrzymania wartościowych pracowników. Przeprowadzone analizy zwracają uwagę na zagrożenie, jakim jest odpływ wykwalifikowanych pracowników zarówno za granicę jak i do konkurencyjnych aglomeracji krajowych.

W 2000 roku klaster chemiczny miał 4,5 procentowy udział w całkowitym zatrudnieniu regionu - zatrudnienie w 660 przedsiębiorstwach wynosiło w ujęciu absolutnym około 12 tys. pracowników (patrz poniższa tabela). Należy jednakże podkreślić, że po uwzględnieniu przedsiębiorstw usługowych bezpośrednio powiązanych z klastrem ogólne zatrudnienie przekraczało poziom 14 tys. pracowników.

Niestety część przedsiębiorstw klastra sprzedaje swoje wyroby na rynkach zagranicznych pod marką odbiorców zagranicznych - polityka taka wydaje się być jednakże krótkowzroczna. Poważną barierą rozwoju klastra jest brak silnej grupy małych i średnich przedsiębiorstw funkcjonujących niezależnie od zakładu Chemicz S.A.

Regionalna Strategia Innowacji wskazuje, że niedawno utworzony park przemysłowy Investpark S.A. jest obszarem odpowiednim dla lokalizacji nowych dużych i średnich projektów z branży chemicznej. Planowana rozbudowa portu w Chemicach oraz dostępne w regionie znaczące zasoby wykwalifikowanej siły roboczej są uznawane za bazę dalszego rozwoju przemysłu chemicznego.

Władze regionalne wspólnie z Ministerstwem Transportu są w trakcie negocjacji o pozyskanie pożyczki z Banku Światowego na sfinansowanie znaczącej części inwestycji

rozbudowy portu. Przewiduje się konieczność współfinansowania inwestycji przez kapitał prywatny. Warto podkreślić, że droga łącząca park przemysłowy i technologiczny z Laskowicami i siecią dróg krajowych jest w kiepskim stanie.

Niedawny kryzys rosyjsko-ukraiński uwydatnił potrzebę zwiększenia krajowej produkcji gazu ziemnego i przyspieszenie prac nad budową gazoportu. Alternatywnym źródłem gazu mogą się stać dostawy z Norwegii lub krajów afrykańskich, jednakże wymaga to poniesienia znaczących nakładów związanych z koniecznością zbudowania nowego morskiego terminalu do przeładunku gazu na wybrzeżu Bałtyku. Szacowany koszt budowy gazoportu to 500 milionów euro. Budowa mogłaby być w części finansowana ze środków strukturalnych Unii Europejskiej. Sektor chemiczny w środkowopolskim argumentuje za lokalizacją terminalu właśnie w tym regionie a nie w regionie konkurencyjnym.

Przyciągnięcie nowych inwestorów do Investparku oraz stworzenie szerszej współpracy z władzami lokalnymi w celu promocji "Parku Chemicznego" są działaniami, które przemysł chemiczny powinien podjąć w celu sprostania wzrastającemu popytowi (krajowemu i zagranicznemu) na produkty zgłaszane przede wszystkim przez branże: kosmetyczną, ceramiczną, przemysł farmaceutyczny i sektor budowlany.

Pomyślny rozwój przemysłu chemicznego w regionie wymaga umiejętności dostosowania się do nowych, surowych wspólnotowych regulacji środowiskowych, certyfikacji produktów oraz zasadniczej zmiany negatywnego nastawienia do współpracy. Ponadto konieczne jest stworzenie wyspecjalizowanych jednostek badawczo-rozwojowych w regionie, które dostarczyłyby nowych rozwiązań i pomagały w rozwijaniu nowych, bardziej konkurencyjnych i innowacyjnych produktów.

W ramach prac nad Regionalną Strategią Innowacji Urząd Marszałkowski zorganizował szereg spotkań konsultacyjnych z przedstawicielami istotnych dla gospodarki regionów sektorów. Pewna grupa przedsiębiorców odpowiedziała na zaproszenie władz samorządowych i wzięła aktywny udział w konsultacjach. W celu wdrożenia RIS poszczególne branże stworzyły grupy zadaniowe złożone z ekspertów oraz przedstawicieli sektora biznesu zaproszonych przez Urząd Marszałkowski. Jedną z nich jest "Grupa Chemiczna i Tworzyw Sztucznych". W trakcie spotkań kilku przedsiębiorców wykazało zainteresowanie rozwojem pewnych form wzajemnej współpracy oraz promocją branży w regionie i poza regionem.

W pierwszej fazie warsztatów grupy sformułowały:

I. Wstępną analizę SWOT dla hipotetycznego klastra chemicznego. Obie wersje przedstawione są poniżej.

MOCNE STRONY:

- zamknięty system, własna produkcja mediów,
 - koncentracja wokół lidera,
 - lokalizacja (dostęp do transportu wodnego),
 - potencjał ilościowy na rozwój,
 - relacje,
 - notowanie na GPW,
 - Investpark,
 - wzrost wartości dodanej,
 - łatwiejszy dostęp do finansowania zewnętrznego (kredyt, leasing),
 - wykwalifikowana kadra.
-
- koncentracja wokół dużej firmy Chemice S.A.
 - nadwyżka energii

- dostęp do wody (surowiec, logistyka)
- różnorodność produkcji
- powiązania kooperacyjne
- powstawanie innych inicjatyw klastrowych
- elastyczność MŚP
- konieczność spełnienia wymogów UE

SŁABE STRONY:

- system fiskalny nie sprzyja przedsiębiorczości,
 - zła infrastruktura transportowa,
 - brak silnej grupy MŚP,
 - brak zaplecza badawczo-rozwojowego (laboratoriów),
 - struktura sprzedaży (kraj ->zagranica),
 - brak polityki jakości, zwłaszcza w MŚP,
 - koszty korzystania ze środowiska.
-
- utrata marki (brak marketingu)
 - odpływy młodych zdolnych
 - brak firm produkcji wysokoprzetworzonej
 - brak podstawowego surowca (gaz)
 - zbyt mały poziom własnego kapitału prywatnego
 - małe przedsiębiorstwa – słabe finansowo
 - brak silnego ośrodka badawczo-projektowego

SZANSE:

- wykorzystanie odpadów i półproduktów,
 - finansowanie UE (koncentracja ułatwia),
 - utworzenie gazoportu i rozbudowa portu,
 - dywersyfikacja produkcji,
 - wpisanie w strategię rozwoju regionu,
 - partnerstwo publiczno-prywatne (infrastruktura transportowa),
 - wzrost zatrudnienia w regionie,
 - utworzenie wysoko wyspecjalizowanych małych przedsiębiorstw,
 - promocja własnej marki,
 - nawiązanie współpracy z uczelnią,
 - one-stop shop,
 - program edukacyjny,
 - alternatywne źródła przychodów,
 - niebezpieczeństwo konfliktów na wschodzie,
 - koncentracja przemysłu: morski, meblarski,
 - produkcja biomasy (wykorzystanie terenów),
 - wzrost popytu na produkty: kosmetyczne, ceramika, farmaceutyka, budownictwo,
 - utworzenie kierunku/profilu (np. „mistrz”) na uczelni.
-
- możliwość rozwoju w zakresie energii odnawialnej
 - działalność Investparku (wykorzystanie materiałów, chemikaliów bazowych)
 - większa rozpoznawalność branży (lobbing)
 - duży rynek zbytu

ZAGROŻENIA:

- brak wykwalifikowanej kadry w przyszłości,
 - 1 dostawca gazu,
 - konkurencja,
 - odpływ wykwalifikowanej siły roboczej za granicę/konkurencja aglomeracji,
 - polska mentalność,
 - okresy przejściowe UE,
 - model szkolnictwa (brak kształcenia zawodowego),
 - niebezpieczeństwo konfliktów pracodawca – pracownicy.
-
- brak odpowiedniej infrastruktury (np. drogowej)
 - konieczność modernizacji Zakładów Chemicznych Chemice
 - brak produkcji biopaliw
 - tereny inwestycyjne do wykorzystania w regionie
 - zła atmosfera wokół przemysłu chemicznego

II. Wizję i strategię klastra.

I grupa

WIZJA:

Chemice – doliną, prężnym ośrodkiem zielonej chemii do 2020 roku

STRATEGIA:

- 1) Budowanie pozycji konkurencyjnej firm klastra w świecie.
- 2) Silny ośrodek badawczo-wdrożeniowy
- 3) Zielona marka – odpowiedni dobór firm produkcyjnych przestrzegających zasad ochrony środowiska
- 4) Stworzenie silnego ośrodka kształcenia (również ustawicznego)
- 5) Wpływanie na politykę edukacyjną w regionie
- 6) Wprowadzanie innowacyjnych technologii (high-tech)
- 7) Pogłębienie współpracy między aktorami klastra

II grupa

WIZJA:

Chemice zostaną idealnym miejscem do inwestycji w Euroregionie w przemyśle chemicznym do 2011 roku.

STRATEGIA:

Investpark postawiony zostanie w pozycji animatora, we współpracy z Politechniką Laskowicką oraz Środkowopolską Agencją Rozwoju Regionalnego, wspólnych przedsięwzięć klastrowych. Nastąpi rozszerzenie zakresu jego działalności poza zarządzanie terenami i inkubację przedsiębiorczości. Wspólne przedsięwzięcia pozwolą nam uzyskać dofinansowanie UE na działania klastrowe.

Ochrona środowiska będzie wspólnym mianownikiem działań wszystkich uczestników klastra.

III. Plan działań na następne dwa lata.

I grupa

1. Stworzenie centrum kształcenia ustawicznego – **20% budżetu:**
 - system praktyk w przedsiębiorstwach
 - ośrodek B+R+W
2. Pozyskiwanie funduszy UE na budowę nowych firm i modernizację istniejących. Stworzenie uprawnionej jednostki dla realizacji celów strategii – **5%**
3. Badania rynków zbytu i pozyskiwanie nowych kontrahentów – **20%**
4. Inicjowanie przedsięwzięć publiczno-prywatnych na rzecz infrastruktury – **30%**
5. Inicjowanie i budowanie pozytywnego wizerunku marki (sponsoring, PR, wystawy)
6. Wykorzystanie prac naukowych (mgr, dr) do konkretnych działań poszczególnych firm – **5%**
7. Dbłość o dynamiczny rozwój Investparku – oferta dla inwestorów zewnętrznych – **5%**
8. Wspólny marketing produktów – **10%**

II grupa

1. Wspólna logistyka (transport ludzi)
2. Wspólne magazyny (Investpark posiada budynki – można przystosować)
3. Pożyczki pieniężne krótkoterminowe na finansowanie projektu inwestycyjnego – Lider
4. One-stop shop dla inwestorów
5. Wspólne szkolenia dla kadr (marketing, PR, sprzedaż)
6. Promocja klastra chemicznego jako całości
7. Baza absolwentów z danej dziedziny na stronie internetowej
8. Promocja na stronie internetowej, aktualności, dane nt. możliwości wejścia do klastra
9. Konkursy dla absolwentów
10. Kontakt z samorządem
11. Współpraca ze spółdzielczością
12. Inkubator przedsiębiorczości
13. Monitoring ochrony środowiska
14. Monitoring realizacji przedsięwzięć
15. Wspólny dostawca
16. Wspólna polityka marketingowa

W tym miejscu pojawiły się wątpliwości i dylematy:

- ? podatek gruntowy - koncepcja
- ? infrastruktura drogowa (partycypacja portu)
- ? miejsce klastra w strategii promocji regionu
- ? służba zdrowia (przychodnia i szanse na NZOZ)

Faza 2

Scenariusz 2 – Listopad 2007

Sektor chemiczny w Chemicach w ciągu ostatnich lat rozwijał się ogólnie rzecz biorąc pomyślnie zarówno pod względem wzrostu produkcji jak i sprzedaży. Przedsiębiorstwo Chemice S.A., zgodnie z planami zmniejszyło zatrudnienie o 200 osób. Ta grupa ludzi, jak dotąd nie znalazła zatrudnienia w innych firmach, ponieważ w większości przypadków ich

kwalifikacje nie są dostosowane do zapotrzebowania sektorów zgłaszających popyt na pracowników i prowadzących obecnie rekrutację.

DomChem S.A. nie otworzył jeszcze nowej linii produkcyjnej w Investparku, ale planuje ją uruchomić w ciągu roku. Proces rekrutacji do nowej fabryki przebiega powoli. Zaledwie kilka osób w regionie odpowiada zgłaszanym wymaganiom. Brak wykwalifikowanej siły roboczej jest coraz bardziej widoczny co powoduje, że pojawiały się żądania przedsiębiorstwo wdrożenie działań mających na celu podnoszenie kwalifikacji pracowników zwalnianych między innymi z Chemice S.A.

Coraz bardziej oczywiste staje się, że połączenie drogowe terenu parku i Laskowic jest niewystarczające w świetle planów rozwoju parku i kilku firm, które już tam działają lub planują uruchomić swoją działalność w niedalekiej przyszłości. Niezbędną inwestycją staje się bezpośrednie połączenie autostradowe z obwodnicą Laskowic. Koszt tej znaczącej inwestycji (30 km) został oszacowany na 120mln PLN.

Projekt rozwoju portu idzie naprzód (zobacza ramka). Jako warunek uzyskania pieniędzy na planowane inwestycje w porcie, syndykat firm w musi założyć przedsiębiorstwo zarządzające portem.

W wyniku nowych wyborów samorządowych pod koniec 2006 r. nastąpiła zmiana Marszałka regionu środkowopolskiego. Nowy Marszałek nie postrzega przemysłu chemicznego jako potrzebującego publicznego wsparcia. Ponieważ większość firm radzi sobie dobrze a proces restrukturyzacji zakładu Chemice S.A. przebiega pomyślnie, Marszałek skupia swoją uwagę na wspieraniu klastra morskiego.

Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo w sierpniu 2007 zaprezentowało studium ekonomiczne budowy gazoportu. W raporcie bierze się pod uwagę dwie konkurencyjne lokalizacje. Jedną z nich są Laskowice/Chemice, a drugą Gdańsk. Ostateczna decyzja będzie zależała od oferty obu regionów związanej z realizacją tej znaczącej inwestycji.

Faza druga obejmowała identyfikację pojawiających się w trakcie funkcjonowania klastra problemów, zgodnie z zastanym przez nas scenariuszem.

I grupa wyszczególniła następujące dylematy...

PROBLEMY:

- bezrobocie wśród byłych pracowników zakładu Chemice
- braki w infrastrukturze drogowej
- konieczne i kapitałochłonne inwestycje w porcie
- negatywne stanowisko władz województwa wobec klastra
- brak decyzji o budowie gazoportu w porcie Chemice/Laskowice
- opóźnienie inwestycji w Investparku

II grupa skupiła się na trzech podstawowych grupach problemowych, proponując następujące rozwiązania...

- Kadry:
 - wspólny projekt ChemPol i Zakłady Chemiczne Chemice – środki unijne – ze SPO RZL na szkolenia
 - absolwenci na praktyki
 - restrukturyzacja u Lidera – przejście pracowników od niego w klastrze
 - obietnica Lidera pokrycia kosztów stałych jak dojazd pracowników
- Droga:
 - konsorcjum, Investpark – Liderem

- most: tańszy, łatwiejsza komunikacja, 40 km krótsza droga, lepszy transport z lotniska, z zagranicy
- Gazoport:
 - uwarunkowania regionu nie dają możliwości utworzenia konsorcjum i pokrycia części własnej budowy (wg wymogów Banku Światowego) – władze mogą poszukać inwestora, który w całości zagospodaruje wybrzeże

Poniżej petycja do władz samorządowych w związku z problemem infrastruktury transportowej (grupa I):

„Szanowny Panie Marszałku,

Przemysł chemiczny jest kluczową branżą naszego regionu. Wiodące przedsiębiorstwa i instytucje tego sektora dla lepszego rozwoju powinny mieć zapewnioną sprawną infrastrukturę transportową. Przedsiębiorstwa skupione w klastrze chemicznym poniosły już znaczne koszty związane z rozbudową portu Laskowice/Chemice oraz z usprawnieniem drogi wodnej Laskowice/Chemice. Dotkliwy jest jednak brak bezpośredniego połączenia autostradowego Chemice – obwodnica Laskowicka.

W związku z tym zwracamy się z prośbą o podjęcie skutecznych działań dla realizacji budowy w/w autostrady.

Chcielibyśmy zwrócić uwagę Pana Marszałka na fakt, że wybudowana autostrada przyczyni się do rozwoju tej części regionu.

Zwracamy się także do Pana Marszałka o życzliwe wsparcie oferty realizacji budowy gazoportu w porcie Laskowice/Chemice.”

Faza 3

Scenariusz 3 – rok 2009

Przemysł chemiczny w regionie w ciągu ostatnich dwóch lat świetnie sobie radził. Restrukturyzacja zakładu Chemice S.A. została prawie zakończona, a zdolności produkcyjne w zakresie bieli tytanowej osiągnęły zakładany poziom 65 tys. ton rocznie. Jednocześnie ograniczono zatrudnienie o 500 osób.

DomChem/Unilevers otworzył nową fabrykę, która w ciągu 4 miesięcy będzie pracowała na maksymalnych obrotach. Firma zatrudniła dużą część zwolnionych pracowników z zakładu w Chemicach. Trudniejszym wyzwaniem było zatrudnienie pracowników akademickich. Poprzednia dyrektor sprzedaży DomChemu Pani Grażyna Martyniuk jest obecnie dyrektorem zarządzającym fabryki w Investparku i członkiem rady nadzorczej parku.

Kolejnych pięć nowych firm weszło się do parku. Trzy z nich należą do branży chemicznej i twierdza, że bardzo skorzystały ze współpracy w ramach klastra pod nazwą "Park Chemiczny Chemice". Kolejną jest Manpower Polska, która otworzyła oddział w regionie rok temu na prośbę firm z parku. Ta międzynarodowa firma zatrudnia i używa pracowników swoim klientom. Jest bardzo zadowolona ze swojej środkowopolskiego oddziału, który daje się we znaki swojemu głównemu konkurentowi Addeco.

Decyzja o lokalizacji narodowego gazoportu jest następująca:

- 1) rozczarowanie dla Laskowic/Chemic, które nie zdołały przekonać PGNiG do zbudowania terminalu w porcie w Chemicach. Terminal zostanie zbudowany w Gdańsku.
- 2) sukces Laskowic/Chemic, które przekonały PGNiG do zbudowania terminalu w porcie w Chemicach. Terminal zostanie uruchomiony w 2014 r.

W konsekwencji pomyślnych działań marketingowych Investparku, jako "Parku Chemicznego Chemiche", niemiecka firma Chemie Industrie Bayern (CIB) rozważa otwarcie na jego terenie własnego centrum badawczo-rozwojowego, jako jedną spośród rozważanych opcji lokalizacyjnych. Przedstawiciele CIB skontaktowali się jak dotąd tylko z Panem Karolem Nowakiem. CIB zażądał utworzenia w regionie jednej grupy koordynującej dla prowadzenia z nią negocjacji aby nie trwonić czasu na poruszanie się między poszczególnymi instytucjami.

W ostatnim – trzecim etapie symulacji sporządzona została oferta dla inwestora zagranicznego.

I grupa przedstawiła list intencyjny:

„Rada Investparku wyraża zainteresowanie podjęciem współpracy z firmą CIB pod określonymi warunkami:

- ❖ 40% działalności centrum badawczo-rozwojowego będzie prowadzone na rzecz klastra chemicznego
- ❖ ulga podatkowa na 2 lata
- ❖ zatrudnienie na staże na okres 5 lat 100 osób z regionu
- ❖ zapewnienie możliwości korzystania z bazy badawczej na rzecz działalności naukowej Politechniki i Uniwersytetu
- ❖ stosowanie nowoczesnej aparatury i nowoczesnych metod badawczych
- ❖ udostępnienie centrum badawczego dla pracowników przedsiębiorstw (praktyki zawodowe, szkolenia) oraz studentów i absolwentów uczelni
- ❖ wpisanie działalności centrum w zapisy strategii klastra

Zbigniew Malinowski”

II grupa i jej oferta dla CIB:

OFERTA:

1. Tereny pod budowę w pełni uzbrojone w media
2. Mieszkania wybudowane zostaną na koszt klastra (spółdzielnia, developer), a następnie oddane w dzierżawę naukowcom. Jeśli liczba wyspecjalizowanej kadry zagranicznej będzie spadać na rzecz lokalnej – mieszkania można sprzedać. Budownictwu mieszkalnemu sprzyja gmina
3. Niskie koszty życia
4. Zainteresowanie ośrodków naukowych (np. Uniwersytet laskowicki), w tym również możliwość udostępnienia kadry naukowej z regionu
5. Brak ulg podatkowych ale istnieje możliwość uzyskania dofinansowania z UE i kompensowania kosztów życia naukowcom zagranicznym.
6. Bliskość dużego ośrodka miejskiego z rozwiniętą infrastrukturą kulturalną.

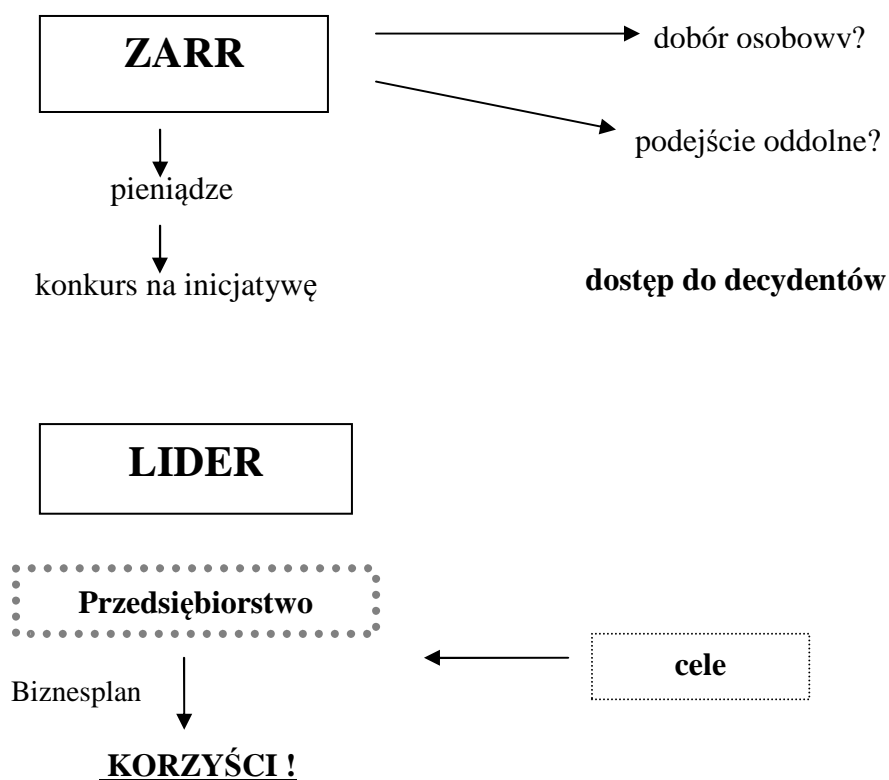
INSTYTUT BADAŃ NAD GOSPODARKĄ RYNKOWĄ

ul. Do Studzienki 63, 80-227 Gdańsk
tel. (48 58) 524 49 00
faks (48 58) 524 49 08
<http://www.ibngr.edu.pl>
ibngr@ibngr.edu.pl

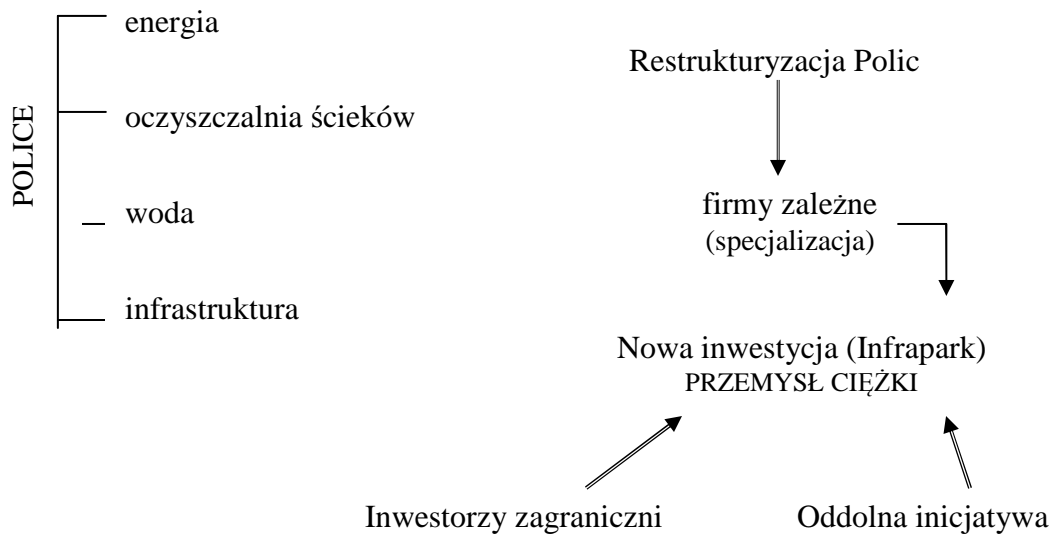
Dyskusja nad możliwościami zapoczątkowania inicjatywy klastrowej branży chemicznej w regionie zachodniopomorskim: udział wzięli przedstawiciele sektora MSP, ZARR, Politechniki Szczecińskiej, Biura Programów Międzynarodowych PS, IBnGR.

/6 czerwiec 2006/

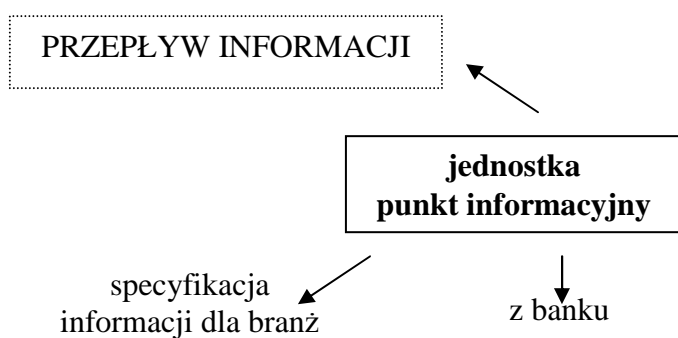
ANIMATOR KLASTRA

KORZYŚCI (obszary współpracy)

R & D ? Z zagranicy?

mechanizm zapobiegający odpływowi kadry (stypendia, kompensata kosztów wolontariatu)

- Animatorem klastra mogłaby zostać Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego, jednak w obecnej sytuacji polityczno-społecznej nie ma ona pieniędzy na tego typu działania (jest podmiotem prawa handlowego)
- Oprócz kwestii finansowych, które mogłyby być rozwiązane poprzez wygranie konkursu na realizację projektu, głównym problemem z jakim zetknie się przyszły animator to dobór odpowiednich ludzi, którzy będą w stanie zachęcić firmy do udziału

- Problematyczny zdaje się też dostęp do decydentów, szczególnie tych reprezentujących władze lokalne lub z nimi powiązanych. Polityka kadrowa w województwie nie jest dobrze prowadzona, dostęp do władz jest trudny
- Przy doborze kadr trzeba zwrócić uwagę by nie byli to ludzie przypadkowi, bez doświadczenia
- Trzeba pamiętać że władza to ostatnie ogniwo procesu, inicjatywa musi przyjść oddolnie a rola decydentów powinna ograniczyć się do „pobłogosławienia” jej i nie przeszkadzania
- Najważniejsze dla powodzenia inicjatywy klastrowej jest określenie korzyści dla przedsiębiorców, inicjator jest w stanie zachęcić firmę do udziału tylko gdy wskaże im konkretne korzyści, jest to bowiem przedsięwzięcie gospodarcze
- rola animatora jest najważniejsza, oprócz tego ważne by spojrzeć na inicjatywę oczami wszystkich uczestników także instytucji badania i rozwoju, animator powinien umieć przedstawić inicjatywę i korzyści z niej wynikające w zachęcający sposób (storytelling), trzeba wziąć też pod uwagę że cały proces zajmuje dużo czasu i musi być postrzegany z perspektywy wieloletniej, strategicznej
- Przedsiębiorców mogłoby zachęcić gdyby liderem inicjatywy zostały Z.CH. Police, które mają dużo do zaoferowania: możliwość zagospodarowania odpadów, transport, tereny, media, wspólne projekty, programy. Z drugiej strony mogą się pojawić obawy przed intencjami dużego zakładu, firmy mogą się obawiać sprzecznych interesów, może instytucja zewnętrzna byłaby lepiej postrzegana.
- Potencjalnym obszarem współpracy jest wspólne korzystanie z firm powstałych po zrestrukturyzowaniu Polic. Właściwie można już mówić, że klastrowy wokół Polic już się utworzył. Liderem tego klastra jest Infrapark, który jest otwarty nie tylko na firmy branży chemicznej, ale także usługowe i inne.
- Szczególnie ważne jest przyciągnięcie do klastra (Infraparku?) instytucji badawczo-rozwojowej. Jest duże zapotrzebowanie na tego rodzaju usługi. Park zmierza do przyciągnięcia takiej instytucji, chce się przekształcić w park przemysłowo-technologiczny.
- Police mają długie tradycje współpracy z Politechniką Szczecińską. Istnieje Zachodniopomorskie Centrum Zaawansowanych Technologii działające także w branży chemicznej.
- Kluczową sprawą dla przedsiębiorstw w klastrze jest przepływ informacji. Aktualnie nie ma jednego punktu, które by temu służyło. Jednym z pomysłów jest by zajął się tym Infrapark. Aktualnie jest problem z nadmiarem informacji, trudnej do wyselekcjonowania. Ważne jest by dostępne były informacje skierowane do konkretnej grupy firm z konkretnych dziedzin.
- Biuro Projektów Międzynarodowych Politechniki Szczecińskiej ma zasoby ludzkie oddelegowane do zadań związanych z organizacją przepływu informacji. Powstał już załączek takiego systemu – strona na której znajdują się takie informacje. Do końca 2008 roku zapewnione jest finansowanie projektu.
- Działania inicjatywy muszą być widoczne. Warto byłoby zaangażować banki do udzielania informacji o możliwościach wsparcia. Bank Zachodni został przedstawiony jako najlepiej przygotowany do pomocy przedsiębiorcom.
- Branża musi zająć się problemem odpływu kadr i stworzyć mechanizmy zatrzymywania najlepszych. Zdarzają się naganne sytuacje wykorzystywania absolwentów specjalistycznych studiów do wykonywania prac produkcyjnych w ramach praktyk.
- W województwie zachodniopomorskim jest bardzo dużo małych przedsiębiorstw, trzeba je jednak przyciągnąć do branży. Może to się stać poprzez preferencyjne

warunki lokowania się w Infraparku i współpracy z Z.CH.Police. Szczególnie ważne jest by przyciągać firmy z działów o wysokiej wartości dodanej np. producentów jachtów. To duże firmy i liderzy klastra powinni wychodzić z inicjatywą i przedstawiać korzystne warunki współpracy.

- Ważna jest pomoc małym firmom w rozwijaniu innowacyjnych pomysłów np. Poprzez wsparcie finansowe, przejmowanie udziałów i dokapitalizowanie firm.
- Podczas spotkania zadeklarowano chęć do dalszych spotkań w niedalekiej przyszłości, z uwagą że w dyskusjach powinno uczestniczyć więcej osób, które mogą podejmować decyzje.